

1. 4. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Interpretační potíže vyplývající ze zákonné formulace zálohy a závdavku

Při rekodifikaci soukromého práva a znovuzavedení institutu závdavku do našeho právního řádu zákonodárce přijal poněkud strohou právní úpravu zálohy a závdavku, resp. přijatou úpravou dostatečně nevymezil jejich rozdíly. Zákonná definice zálohy v ustanovení § 1807 zák. č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“) a závdavku v ustanovení § 1808 odst. 1 o. z. může zapříčinit dojem, že záloha je v některých případech závdavkem a naopak.

Vyvratitelná právní domněnka obsažena v ustanovení o záloze předpokládá, že záloha je vše, co bylo jednou stranou dáno druhé.[1] Závdavek pak musí být dán jednou stranou druhé nejpozději při uzavření smlouvy[2], tudíž prakticky ve stejném časovém období jako záloha, pokud k jeho předání nedojde přímo při uzavření smlouvy. Zaměnitelnost zálohy a závdavku v závazkovém vztahu však i přes zmíněnou podobnost zákonného vymezení není možná, neboť se jedná o dva zcela odlišné instituty.

Záloha a její právní úprava byla dle důvodové zprávy přejata z předchozího občanského zákoníku, neboť tuto úpravu považovaly praktické kruhy za potřebnou.[3] Podstata zálohy spočívá především ve skutečnosti, že záloha na plnění je poskytována ještě předtím, než nějaký závazkový vztah vznikne.[4] Z toho vyplývá, že záloha na rozdíl od závdavku neplní funkci ani důkazní, ani sankční. Důkazní funkci neplní, neboť může být poskytnuta v souvislosti se závazkovým vztahem, který teprve vznikne.[5] Je však vhodné zmínit, že druhá strana, jež zálohu přijímá, s touhou alespoň konkludentně souhlasí, což jistou důkazní sílu má. Nicméně je otázkou, jak takový konkludentní souhlas prokázat. Nedojde-li k uzavření závazkového vztahu mezi stranami, jež si zálohu předaly, pak musí ta strana, jež zálohu přijala, tuto druhé straně vrátit. Záloha tedy nepropadá, tudíž strana, která zálohu dala, není nikterak sankcionována. Tato strana by navíc měla nárok na vydání bezdůvodného obohacení, neboť záloha právě absentuje sankční funkci.[6] V praxi navíc záloha slouží jako stvrzení, že uzavření závazkového vztahu se jeví jako jisté, přičemž samotná záloha je po uzavření pak odečtena od celkového plnění. Z tohoto důvodu, byť není záloha obecně upravena jako způsob splnění závazku, ji v konkrétních případech za formu částečného plnění považovat lze, ale pouze v případě, že dojde ke vzniku závazkového vztahu.

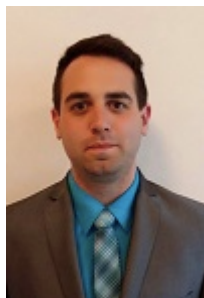
Vždy je tedy potřeba plnit na základě nějaké dohody, a to bez ohledu na případnou souvislost se závazkovým vztahem, jehož se záloha týká. Proto je dikce § 1807 o. z. problematická, neboť je zálohou něco plněno, aniž vznikl závazkový vztah.[7] Pro kompletnost je vhodné zmínit, že při interpretaci ustanovení § 1807 o. z. je nezbytné zahrnout i zásadu § 1 odst. 2 o. z., neboť plnění dané před uzavřením smlouvy lze mít za zálohu tehdy, nebylo-li stranami ujednáno něco jiného.[8] Obecně bude ustanovení o záloze užito tehdy, budeme-li vědět, k jakému závazku se dané plnění předem přičítá, ale nebudeme-li znát povahu tohoto plnění.[9]

Závdavek a jeho konstrukce v ustanovení § 1808 o. z. je ve srovnání s úpravou zálohy preciznější a přesnější. Tento institut se do našeho právního řádu po určité době vrací, tudíž nejde o žádnou inovaci. Původ závdavku pochází samozřejmě z Říma, kdy byl tento institut recipován z práva řeckého.[10] Již ze samotného ustanovení[11] vyplývají tři funkce, jež závdavek plní. Konkrétně jde o funkci důkazní, zajišťovací a sankční. Důkazní funkce je splněna ve chvíli, kdy je závdavek předán

druhé straně. V takovém případě jedna strana potvrdila druhé, že smlouva byla nebo bude uzavřena. Jelikož závdavek věřiteli zůstává nejpozději do splnění dluhu, plní zároveň funkci zajišťovací, neboť zaručuje věřiteli, že dlužník svůj dluh splní. Sankční funkce pak vyplývá z § 1808 odst. 2 o. z., který říká, že „Nesplní-li se dluh z příčiny na straně toho, kdo dal závdavek, může si druhá strana závdavek ponechat. Dala-li tato strana závdavek, má právo požadovat, aby jí buď bylo vydáno dvojnásobně tolik, anebo aby dlužník dluh splnil, nebo, není-li splnění dluhu již možné, náhradu škody.“[12]

Na rozdíl od zálohy tedy musí být závdavek ujednan, neplatí zde žádná vyvratitelná právní domněnka. Občanský zákoník rovněž stanovuje dobu, v níž má být závdavek odevzdán. Závdavek je nutné po splnění dluhu věřiteli dlužníkem „vyúčtovat“.[13] Věřitel, jenž obdržel závdavek, jej dlužníkovi, který splnil svůj dluh, vrátí. Strany si však mohou rovněž ujednat, že závdavek bude započítán na poslední splátku, jestliže je závdavek stejného druhu jako dluh.[14] Tato situace je obdobná poskytnutí zálohy, nicméně primárním rozdílem zálohy a závdavku je právě sankční povaha závdavku, již záloha nedisponuje. Nedojde-li ke splnění ujednaného, závdavek propadá věřiteli, a dlužníkovi tak nevzniká nárok na vydání bezdůvodného obohacení.

Úprava závdavku, jak již bylo řečeno, je od ustanovení o záloze propracovanější, tudíž lze tak spatřit a odlišit rozdíly mezi jednotlivými právními instituty. Na základě výše uvedeného tak vyvstává otázka, zda je takováto právní úprava zálohy (navíc tak prostá) v občanském zákoníku nezbytná, uvážíme-li navíc fakt, že jde v mezinárodním srovnání o ustanovení ojedinělé.[15] Pokud však dojdeme k závěru, že úprava nezbytná je, měl by se zákonodárce při případné novelizaci nechat inspirovat právní úpravou francouzského právního řádu, který zná zálohu pouze jako plnění, jež bývá poskytováno nikoliv před uzavřením smlouvy, nýbrž buď při uzavření smlouvy, nebo později. [16]



Bc. Štefan Rehak,

student 3. ročníku Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci

e-mail: stefan.rehak@me.com

[1] Aktuální znění: ustanovení § 1807 zák. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník

[2] Aktuální znění: ustanovení § 1808 odst. 1 zák. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník

[3] Eliáš, K. a kol., Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit, 2012.

[4] Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. Praha : Wolters Kluwer, a. s., 2014, s.171.

[5] Hulmák a kol.: Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054), 1. vydání, 2014, s. 383 - 386

[6] Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. Praha : Wolters Kluwer, a. s., 2014, s.172.

[7] Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. Praha : Wolters

Kluwer, a. s., 2014, s.171.

[8] Rozhodnutí Nejvyššího soudu č. j. NS 33 Cdo 811/2000.

[9] Hulmák a kol.: Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054), 1. vydání, 2014, s. 383 – 386.

[10] Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995.

[11] Aktuální znění: § 1808 zák. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník

[12] Aktuální znění: § 1808 odst. 2 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

[13] Kincl, J., Urfus, V., Skřejpek, M. Římské právo. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995.

[14] Hulmák a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054), 1. vydání, 2014, s. 383 – 386.

[15] Eliáš, K. a kol., Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit, 2012.

[16] Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI. Praha : Wolters Kluwer, a. s., 2014, s.172.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)